

Datum: 20 mei 2022

Stem kind te weinig gehoord in scheidingsprocedures

Kinderrechtencommissaris presenteert Dossier Spreekrecht ‘Het kind weegt te licht’

Brussel, 20 mei 2022 - Vandaag woont één kind op de drie in Vlaanderen niet samen met zijn twee ouders. De praktijk toont dat lang niet altijd genoeg geluisterd wordt naar de mening en bezorgdheden van kinderen in het scheidingsproces van hun ouders. Vandaag stelt kinderrechtencommissaris Caroline Vrijens een dossier voor om het recht van kinderen te versterken om hun eigen belangen, meningen en bezorgdheden te vertolken in scheidingsprocedures waarbij ze ongewild betrokken raken.

De relatiebreuk van ouders heeft een erg grote impact op het leven van een kind, voor veel jaren in een cruciale periode voor de opvoeding. Daarom zou je verwachten dat de familierechtbank in een scheidingsregeling ook luistert naar de stem van kinderen. Daar hebben ze recht op.

Maar de praktijk toont dat dit kindperspectief – het zogenaamde hoorrecht of liever ‘spreekrecht’ – niet in alle gevallen is voorzien en soms niet wordt uitgevoerd, ondanks de doorgaans beste bedoelingen van ouders en professionals bij justitie.

Eind 2020 startten Het Kinderrechtencommissariaat, de Orde van Vlaamse Balies en de Gezinsbond met wetenschappelijke medewerking van prof. dr. Charlotte Declerck van UHasselt een praktijkonderzoek naar de toepassing van het spreekrecht. Er waren gesprekken met kinderen en jongeren en een kwantitatieve enquête bij de rechters en raadsheren uit de Vlaamse familierechtbanken en Hoven van Beroep.

Dat leidde tot een Dossier Spreekrecht, waarin de kinderrechtencommissaris concrete aanbevelingen aanreikt aan alle betrokkenen: de wetgever, de overheid, familierechters, ouders en vertrouwenspersonen.

‘Ik had vooral het gevoel dat ze me niet geloofde. Ik wou mijn verhaal vertellen, maar werd meteen onderbroken. Ze zei dat zij wel de vragen zou stellen. Ik was heel gestrest. De rechter was de hele tijd aan het typen op haar computer, waardoor ik het gevoel had dat ze niet echt luisterde.’

Het dossier verduidelijkt dat de mening van het kind vandaag niet altijd gevraagd wordt om allerlei juridische, praktische en technische redenen. Soms ligt de drempel tot het gerecht te hoog, soms vindt de rechter een kind te jong om een zinvolle mening te vertolken en soms is het wettelijk niet voorzien. De informatie is te weinig toegankelijk en zelden op maat van een kind. En als kinderen gehoord worden, krijgen ze vaak het gevoel dat de rechtbank onvoldoende tijd voor hen neemt om écht naar hun verhaal te luisteren. Ook de plaats, timing en omstandigheden van zo'n gesprek zijn vaak niet afgestemd op kinderen en jongeren.

'Het is wel moeilijk om je verhaal van jaren samen te vatten in een kwartiertje. Kinderen worden aan de lopende band gehoord. Het voelde zoals bij een dokter in de wachtzaal.'

Het Kinderrechtencommissariaat geeft deze aanbevelingen:

- **Álle kinderen en jongeren moeten daadwerkelijk de kans krijgen om te spreken met de familierechter** als hun ouders gaan scheiden. Praat mét de kinderen in plaats van over de kinderen. Het gaat over hun leven.
- **Als ouders een overeenkomst maken over de verblijfsregeling van de kinderen moeten ze beslissingen motiveren en duidelijk maken waarom die in het belang van hun kind zijn.** We vragen de wetgever om concrete criteria daarvoor, die de familierechter kan toetsen.
- **Voer het gesprek op maat van kinderen en jongeren.**
 - Laat ze meebeslissen over het tijdstip en neem genoeg tijd.
 - Kies een kindvriendelijke plaats. De zittingszaal is dat niet.
 - Denk na over het format van het gesprek – vraag en antwoord, of bijvoorbeeld eerst een tekening? – en stem dat af op maat van het kind.
 - Organiseer extra multidisciplinaire opleiding voor familierechters.
 - Geef kinderen en jongeren altijd de mogelijkheid om een vertrouwenspersoon mee te brengen. Aan de wetgever vragen we om daarvoor criteria uit te werken.

'Als ik geweten had dat dat kon, had ik mijn psycholoog meegevraagd. Die kent mijn gevoelens beter, en die kan me ondersteunen.'

- **Verspreid toegankelijke informatie voor kinderen en jongeren.** Informeer over het spreekrecht en wat ervan te verwachten. Installeer ook een aanspreekpunt met e-mailadres waar minderjarigen zelf, zonder tussenkomst van ouders, kunnen vragen om de familierechter te spreken.
- **Informeer de kinderen en jongeren voor, tijdens en na de zitting.** Kinderen en jongeren horen na het gesprek met de rechter vaak niets meer. Hierdoor ontstaat de indruk dat alles boven hun hoofd beslist wordt. Communiceer over de genomen beslissingen.

'Niemand heeft me ooit verteld wat er beslist is. Mijn papa en mama ook niet. Het is me niet duidelijk welk recht ik heb om dat zelf te vragen.'

Het dossier en de studiedag vandaag in Brussel formuleren inzichten en praktische en logische voorstellen voor de wetgever, voor de professionelen, ouders en kinderen. Het dossier en alle bijbehorende informatie staat op <https://www.spreekrecht.be>.

Wat zegt de wet?

Sinds 2014 heeft elk kind het recht om gehoord te worden door een rechter over de uitoefening van het ouderlijk gezag, de verblijfsregeling en het recht op persoonlijk contact.

De familierechter is verplicht om kinderen vanaf 12 jaar uit te nodigen voor een gesprek. Kinderen mogen dat 'hoorrecht' weigeren.

Kinderen jonger dan 12 krijgen geen uitnodiging. Ze kunnen wel zelf of via de ouders vragen om een gesprek. De rechter gaat niet altijd in op die vraag.

Ook als ouders een onderling akkoord hebben en dat voorleggen aan de familierechter, worden de kinderen doorgaans niet gehoord.

Het Kinderrechtencommissariaat ziet toe op de naleving van kinderrechten in Vlaanderen. Dat doen we door te luisteren naar kinderen, jongeren, ouders en professionals. We onderzoeken onafhankelijk hun klachten over mogelijke schendingen van kinderrechten. We bemiddelen en geven individueel advies. Voor het Vlaams Parlement en andere beleidsmakers formuleren we concrete beleidsadviezen. Zo willen we de stem van kinderen en jongeren maximaal laten weerklinken.

Het Kinderrechtencommissariaat is een onafhankelijke instantie, opgericht bij decreet door het Vlaams Parlement.

--

Einde persbericht

--

Meer informatie?

Interview met de kinderrechtencommissaris?

Voor meer informatie of praktische afspraken, kun je terecht bij **Els Van Hemelrijck, 0471 79 43 09** els.vanhemelrijck@vlaamsparlement.be